

Debreceni Ítéltábla

Pf.I.20.428/2012/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Szeszák Gyula ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Dr. Győrffy István ügyvéd (címe szám) által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű és az Ábrók & Horogh Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Ábrók László ügyvéd; címe) által képviselt II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperesek ellen kegyeleti jog megsértése miatt indított perében a Debreceni Törvényszék által 2012. január 16. napján hozott, 10.P.20.680/2010/42. számú ítélet ellen a felperes részéről 43. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő:

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal, hogy a felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 270.000.- (kettőszázhetvenezer) Ft-ra leszállítja.

Kötelezi a felperest, hogy az I. rendű alperesnek 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg 60.000.- (hatvenezer) Ft, a II. rendű alperesnek szintén 15 (tizenöt) napon belül 30.000.- (harmincezer) Ft másodfokú eljárási költséget, míg az államnak, az illetékügyben eljáró hatóság külön felhívására 360.000.- (háromszázhatvenezer) Ft fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s:

A II. rendű alperes..... Város Önkormányzatával 2005. november 2. napján kötött kegyeleti közszolgáltatási szerződés alapján 2008. március 31. napjáig a Városi Köztemető üzemeltetője volt.

Az I. rendű alperes kültagja, **B. Z.** 2004-től 2008 májusáig a II. rendű alperes alkalmazottjaként a II. rendű alperes temetkezési divíziójának a vezetője volt.

Az I. rendű alperes halottasházba történő szállítást és kegytárgy-értékesítést végzett, nem üzemeltette a Városi Köztemetőt, sírhelyhasználati joggal, annak újraválthatóságával vagy az elhunytak exhumálásával kapcsolatos tevékenységekben nem vett részt.

A felperes dédapja, akit a II. rendű alperes által vezetett sírboltkönyvbe **Cs.K.A.**, az anyakönyvbe **K.A-ként** jegyezték be 1901. január 7-én, dédanyja **K. A-né Sz. J.** 1945. szeptember 24-én, **K. A.** és **K.A-né** gyermekei, **P.J-né K.R.** 1979. január 26-án, **L.M-né**

K.M. pedig 1967. július 28. napján hunytak el, mindnyájukat a Városi Köztemető XXI. parcellájának 219. sírboltjába temették el.

A sírboltkönyv szerint a XXI. parcella 219. számú sírboltja *„1900-ban épült, 2000-ben lejár, 2 személyes.”*

*„Első tulajdonosának neve: **Cs.K.A.***

*„Új tulajdonos: **P.I.** (címe).”*

*„A csatolt nyilatkozat alapján a tulajdonos **F.Zs.**(címe).”*

A 219. számú sírbolt felett a felperes rendelkezési joga 2000-ben lejár.

A II. rendű alperes a **"X"** című **"x-i"** hetilap XVII. évfolyama 2007. február 2. napján megjelent 4. számában, 2007. február 16. napján megjelent 6. számában, 2007. március 16. napján megjelent 10. számában, 2007. május 25. napján megjelent 17. számában, 2007. június 8. napján megjelent 19. számában és 2007. június 19. napján megjelent 22. számában tájékoztatta az érintetteket, hogy *„a XXI. parcellában található lejáró nyugvási idejű sírhelyek és sírboltok újraváltására meghirdetett határidő rövidesen lejár és az újra nem váltott sírhelyek legkésőbb 2007. július 2-ig még újraválthatóak. Az újra nem váltott sírhelyeket, sírboltokat (kriptákat) a jogszabályoknak megfelelően újrahasznosítják.”*

A II. rendű alperes a 219. sírbolt újraválthatóságáról, illetve a nyugvási idő lejártáról a XXI. parcella négy sarkára és magára a kriptára is kiragasztott értesítés formájában is tájékoztatta a sírhely feletti rendelkezési jog jogosultját; a felperes maga sem vitatta, hogy látta a 219. számú sírboltra kitett cédulát.

A felperes 2007. július 2. napjáig nem váltotta újra a 219. számú sírbolt feletti rendelkezési jogát.

A II. rendű alperes a **"X"** című **"x-i"** hetilap XVII. évfolyama 2008. szeptember 7. napján megjelent 28. számában és 2007. szeptember 14. napján megjelent 29. számában felhívás útján értesítette az érintetteket, hogy *„a Köztemetőben a lejáró idejű sírhelyek újraváltására megadott határidő 2007. július 2. napján lejár. Az újra nem váltott sírhelyeket a jogszabályoknak megfelelően újrahasznosítják.”*

Az ÁNTSZ ... Kistérségi Intézete 2007. december 6. napján kelt, 2689-2/2007. számú határozatával a II. rendű alperes kérelmére engedélyezte a 219. számú sírbolt felnyitását és a sírboltkönyv szerint abban nyugvó **K. A., K. A-né Sz. J., P.J-né K.R.,** valamint **L.M-né K.M.** maradványainak exhumálását és az elhunytaknak a, Nyugati Köztemető VI. parcella B. sorában való elhelyezését.

A 219. számú sírbolt műszaki állapotáról 2007. december 18. napján a **"R" Kft.** ingatlanvagyon értékelője által készített emlékeztető szerint *„a sírbolt földszerkezetén vad növényzet látható, borostyánok és vadrózsa, gyomnövények és kb. 20 cm vastagságban avar és az évek során felhalmozódott hulladék található rajta. A lábazati fal több helyen megsüllyedt, megdőlt, megszakadt, a téglafalelemek elporladtak, hiányosak, a lábazati falra épített kovácsoltvas elemekből álló kerítés is teljesen elkorrodált, így a 219. számú sírbolt számottevő értéket nem képvisel, gazdaságosan nem újítható fel.”*

A 219. számú sírbolt felnyitására és az exhumálásra 2007. december 21. napján került sor, az ott talált maradványokat még ugyanazon napon egy darab „exhuma” feliratú ládában elhelyezték a, Nyugati Köztemető VI. parcella B-sor 12. sírjában.

A 219. számú sírboltról eltávolított sírkövet a II. rendű alperes udvarán 6 hónapig őrizték, ez idő alatt senki nem jelentkezett érte.

A 219. számú sírhelyet **F. Zs.** megváltotta és abba 2007. december 27. napján temetkezett.

A felperes a perbeli 219. számú sírbolt feletti rendelkezési joggal vagy a sírbolt készítésével kapcsolatban okiratokkal nem rendelkezik.

A felperes unokatestére, **K.F-né** a sírboltkönyv állítása szerinti meghamisításával kapcsolatban magánokirat-hamisítás büntette miatt feljelentéssel tett a Hajdúböszörményi Rendőrkapitányságon, ám az ismeretlen tettes ellen indított nyomozást a Hajdúnánási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya 2008. október 29. napján kelt, 345-873/2008.bű. számú határozatával - bűncselekmény hiánya miatt - megszüntette.

A felperes módosított kereseti kérelmében **K. A., K. A-né, P.J-né K.R., L.M-né K.M., Ó.Sz.S.** és **K.V.A-né** hozzátartozói vonatkozásában kegyeleti joga megsértésének megállapítását, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértést megállapító bírósági döntésről a lakosság helyi lapban történő tájékoztatását kérte.

A felperes az eredeti állapot helyreállítása körében azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket, hogy 3 sírhely megváltásával saját költségükön végeztessék el a halottak (hat személy) exhumálását és újratemetését, a sírhelyeken létesítsenek falazott kereteket (földfeltöltéssel) és kovácsoltvas kerítéseket az eredeti kerítés profiljának megfelelő kivitelezésben, lássák el a sírhelyeket 3 darab átlagos kivitelezésű gránit síremlékkel és viseljék az újratemetés kegyeleti (szertartási) költségeit. Az összegszerűség meghatározása körében kérte, hogy a bíróság rendeljen ki szakértőt.

A felperes állította, hogy a kriptát 1923-ban Cs. **K. A.**né, a dédanyja építette, s a sírboltba először **K.N.A-nét** temették, ekkor került exhumálásra és idetemetésére a temető másik részében nyugvó, 1901-ben elhunyt dédapja Cs. **K. A.** Hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint az alperesek nem a jogszabályokban rögzítetteknek megfelelően jártak el a perbeli sírhelyhasználati jog lejátságának megállapításával kapcsolatban, mert az nem 2000-ben járt le, hanem a fentebb kifejtettek alapján 2023-ban fog lejárni, a sírboltkönyv bejegyzése pedig e körben meglehetősen aggályos.

Kiemelte, hogy az alperesek nem csak a perbeli sírhely újraválthatóságával kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségüket sértették meg, hanem a kihantolást is szabálytalanul, az ÁNTSZ munkatársainak jelenléte nélkül végezték, s a néhaiakat kegyeletsértő módon egy jeltelen sírba temették.

Kereseti kérelmét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 84. §-a (1) bekezdésének e) pontjára, majd keresetmódosítását követően a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a), c) és d) pontjaiban, valamint a Ptk. 85. §-ának (3) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezésekre alapította.

Az I. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte, utóbbi mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint kérte megállapítani azzal, hogy az őt képviselő ügyvéd nem tartozik ÁFA-körbe.

Érdemi ellenkérelmében előadta, hogy nem ő volt a Városi Köztemető üzemeltetője, hanem a II. rendű alperes.

Kifejtette, hogy alkalmazottai kizárólag halottasházba történő szállítást és kegytárgy-értékesítést végeztek, nem üzemeltették a Városi Köztemetőt, a sírhelyhasználati joggal, annak újraválthatóságával vagy az elhunytak exhumálásával kapcsolatos tevékenységekben sem vettek részt.

Jelenlegi kültagja, **B. Z.** 2004-től 2008 májusáig a II. rendű alperes alkalmazottjaként a II. rendű alperes temetkezési divíziójának a vezetője volt.

A II. rendű alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte, utóbbi mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint kérte megállapítani azzal, hogy az őt képviselő ügyvédi iroda ÁFA-körbe tartozik.

Érdemi ellenkérelmében rögzítette, hogy a perbeli köztemető üzemeltetőjeként a XXI. parcella 219. sírboltjának újraválthatósága és az ott nyugvók exhumálása körében jogszabálysértést nem követett el, a kihantolásra - a sírhely feletti rendelkezési jog megszűnését követően - a vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásával, az ÁNTSZ engedélye alapján, a felperes kegyeleti jogát nem sértő módon került sor.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.

Ítélete indokolásában mindenekelőtt rögzítette, hogy a felperes kereseti kérelmében megjelölt személyek közül **Ó.Sz.S.** nem minősül a felperes hozzátartozójának, mivel ő Cs. **K. A.**-né első házasságából született fia, így vele kapcsolatban nincs keresetőségi joga a felperesnek.

Kiemelte, hogy bizonyékként kizárólag a sírboltkönyv állt a bíróság rendelkezésére, amely bár a törvényszék álláspontja szerint aggályos tartalmú (ugyanis kizárólag 4 személyt: **K. A.**-t, **K. A.**-né, **P. J.**-né **K. R.**-t és **L.M.**-né **K.M.**-ot tüntet fel, mint az adott sírboltban eltemetett személyeket, ehhez képest az exhumálást végző II. rendű alperesi alkalmazottak tanúvallomásai szerint ott 6-8 személy maradványait találták meg), ám a felperes semmivel sem tudta bizonyítani azt az általa állított tényt, miszerint a 219. számú sírbolt nyugvási ideje 2000 helyett 2023-ban fog lejárni.

Az elsőfokú bíróság szerint nem életszerűtlen a sírboltkönyv azon bejegyzése, hogy a perbeli sírhelyet az 1901-ben elhunyt Cs. **K. A.** 1900-ban váltotta meg.

A törvényszék hangsúlyozta, hogy bár a II. rendű alperes a 219. sírbolt vonatkozásában nem a jogszabályban előírtak szerint tette közzé a nyugvási idő lejártával és a sírhely újraválthatósággal kapcsolatos hirdetményeit, azonban a felperes maga sem vitatta, hogy 2007 májusában a sírboltra kiragasztott értesítésből tudomást szerzett a sírbolt nyugvási ideje lejártának közeledtéről, így az elsőfokú bíróság megítélése szerint közömbös, hogy a tájékoztatásra nem pontosan a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően került sor.

Megjegyezte, hogy a felperes azon állítása is bizonyítatlan maradt, hogy felkereste volna a II. rendű alperes alkalmazottját, **B. Z.**-t a sírboltkönyv megtekintése érdekében.

A törvényszék összességében azt a következtetést vonta le, hogy „a perbeli sírbolt nyugvási ideje 2000-ben lejárt. Ezt követően szabályszerű hirdetmény útján a sírbolt,

amennyiben hozzátartozók nem jelentkeznek, az ÁNTSZ engedélyével kiüríthető és a néhaiak maradványai a jogszabályok rendelkezései szerint máshol elhelyezhetők. Tény, hogy a jelentkezési határidőt 2007. július 2-ában határozta meg a II. rendű alperes hirdetményeiben. (...) Tény, hogy ezt követő 6 hónap után lett volna - 2008. január 2-át követően - arra mód, hogy az ÁNTSZ engedélyével és jelenlétében a holttestmaradványokat közös sírhelyben helyezték el. E határidőt a II. rendű alperes nem várta meg, mivel az exhumálásra már 2007. december 21. napján sor került. Ettől függetlenül ez a felperes esetében azért nem járt kegyeleti jogsértéssel, mert ő 2007. július 2. napjáig gondoskodhatott volna hozzátartozói holttestmaradványainak máshol való elhelyezéséről."

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, elsődlegesen kérve annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan pedig kérve az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az alperesek keresete szerinti marasztalását.

Fellebbezési kérelmét azzal indokolta, hogy álláspontja szerint a perbeli jogvita elbírálása során alapkérdés, hogy a 219. számú sírbolt mikor épült és ehhez képest a 100 éves megváltási határidő mikortól kezdődik.

A felperes szerint nagy a valószínűsége, hogy a XXI-es parcella még nem is létezett 1900-ban, az viszont teljességgel kizárt, hogy egy parcella közepén 1900-ban egy sírbolthelyet építenek, illetve abba temetnek és a szomszédos parcellákat 20 év múlva értékesítik, illetve engedik beépíteni.

Hangsúlyozta, hogy a törvényszék alapjaiban téves prekoncepciója alapján elzárta őt az amúgy okszerű bizonyítás minden lehetőségétől, álláspontja szerint miután elképzelhetetlen, hogy a sorba épített kripták közül épp a perbeli kriptára épült volna negyed századdal korábban, de hasonló stílusban, mint a többi, így építész szakértő kirendelésével tisztázható lett volna, hogy a szomszédos kriptákat mikor építették, abból pedig következtetés vonható a perbeli kriptára építésének idejére vonatkozóan is.

Álláspontja szerint a törvényszék a sírboltkönyvben rögzítetteket sem értékelte helyesen, ugyanis már a magánokirat-hamisítás miatt indult, ám utóbb megszüntetésre került nyomozati eljárásban is megállapítást nyert, hogy a sírboltkönyvbe egyes bejegyzések utólagosan történtek, s miután a magánokirat-hamisítás tényállásszerűségéhez az szükséges, hogy a hamis vagy hamisított magánokiratot felhasználják, ez a perbeli esetben is megtörtént, mert a II. rendű alperes védekezése körében felhasználta a felperes álláspontja szerint hamis (hamisított) sírboltkönyvet.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az exhumálásra az ÁNTSZ munkatársainak jelenléte nélkül került sor, s bár a II. rendű alperesi alkalmazottak észlelték, hogy a kriptában legalább 6-7 ember van eltemetve, sajnálatos módon a bíróság mégsem vizsgálta, hogy például az alkalmazottak a koporsókon milyen névfelírást láttak, illetve, hogy a történeteket jelezték-e a II. rendű alperesnek vagy **B. Z.**nak.

Sérelmezte továbbá, hogy a **K. A.** né egyházi temetéséről szóló igazolásnak az elsőfokú bíróság pusztán azért nem tulajdonított jelentőséget, mert abból nem állapítható meg, hogy az elhunytat pontosan hova is temették.

Hangsúlyozta, hogy az alpereseknek, különösen a II. rendű alperesnek nem volt joga (legalább) 6 holttest (négy ismert és legalább két „ismeretlen” holttest) maradványait egy

darab „exhuma” ládába „gyömöszölve” elföldelni, mert ezzel egyaránt sértették az ismert, az „ismeretlen” halottak és a hozzátartozók kegyeleti jogait. Emiatt a kegyeleti jogsértésekért természetbeni reparációval, a halottak méltó újratemetésével tartoznak helytállni.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében helyes ténybeli és jogi indokai alapján az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte, utóbbi mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint kérte megállapítani azzal, hogy az őt képviselő ügyvéd nem tartozik ÁFA-körbe.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen vonta le a bizonyítatlanság következményeit, s helytálló indokok alapján utasította el a felperes által előterjesztett bizonyítási indítványokat is, ugyanis a környező sírboltok megváltási ideje, s a kripták építésének időpontja a perbeli sírhely nyugvási idejének kezdőidőpontja szempontjából semmilyen relevanciával nem bírhat.

Hangsúlyozta, hogy a perbeli sírhely megváltásával, illetve az exhumálással kapcsolatban **B. Z.** a II. rendű alperes munkavállalójaként járt el, így a perbeli jogvitában az I. rendű alperes - jogviszony hiánya okán - nem is lehet érintett.

A II. rendű alperes nem terjesztett elő fellebbezési ellenkérelmet.

Az ítélet tábla **a fellebbezést** a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el és azt **nem** találta **alaposnak**.

Mivel az ember biológiai léte a személyiség anyagi hordozója, így a személyiség a halállal megszűnik; a megszűnt személyiség utóhatását fejezi ki a halott emléke, amelyet a kegyeleti jog véd.

A Ptk. 75. §-ának (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

A Ptk. 85. §-a (1) bekezdése első mondatának első fordulata értelmében a meghalt személy emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó.

A Ptk. 84. §-ának (1) bekezdése szerint akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A kegyelet célja az elhalt emlékének a megőrzése és tiszteletben tartása. A kegyelet gyakorlásának az eszközei - többek között - a temető, a benne lévő sír, a síremlék és a növényzet.

A perben nem volt vitatott, hogy 2008. március 31. napjáig a II. rendű alperes volt a Városi Köztemető üzemeltetője, ahogy az sem, hogy a perbeli sírhely feletti rendelkezési jog jogosultja a felperes volt.

A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény 18. §-ának (1) bekezdése szerint a temetőben - a kegyeleti jogok gyakorlása céljából - a temetési helyekről az üzemeltető nyilvántartásokat vezet. A sírboltokról szóló nyilvántartás vezetésére a sírbolt könyv, az egyéb temetési helyek nyilvántartására a nyilvántartó könyv szolgál.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében a nyilvántartó könyv a következő adatokat tartalmazza: folyószám, a temetés (urnaelhelyezés vagy a hamvak szétszórásának) napja, az elhalt családi neve és utóneve, születési családi és utóneve, születési ideje, anyja neve, legutolsó lakóhelyének a címe, az elhalálozás időpontja, a sírhelytábla, sírhelysor, temetési hely száma, valamint az eltemettető, illetve a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy neve, lakcíme, és a síremlékre vonatkozó bejegyzések.

Ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján a sírbolt könyvet a (2) bekezdésben meghatározott tartalommal kell vezetni a sírbolt számának feltüntetésével. A sírbolt könyvbe be kell jegyezni a sírbolt felett rendelkezni jogosult személynek a sírboltra vonatkozó rendelkezéseit is.

E törvény 3. §-ának d) pontja szerint e törvény alkalmazásában a sírbolt temetési hely.

E törvény 22. §-ának (1) bekezdése szerint a temetési hely felett - a nemzeti sírkertbe tartozó temetési hely kivételével - az rendelkezik, aki megváltotta.

A temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény <javascript:loadLink(181);> végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet 18. §-a (2) bekezdésének első mondata értelmében a temetési hely feletti rendelkezési jog meghosszabbítható (újraváltható).

Ugyanezen szakasz (5) bekezdése alapján megszűnik a rendelkezés jog gyakorlása, ha a használati idő meghosszabbítás hiányában lejár, illetve, ha a temetési hely megszűnik.

E Korm. rendelet 19. §-ának (3) bekezdése szerint amennyiben a temetési helyet a használati idő lejárt voltára tekintettel megszüntetik, a megszüntetést megelőzően azt hirdetményben, továbbá három alkalommal, legalább egy országos és egy területi napilapban - egyházi (felekezeti) temetőnél az egyház (felekezet) lapjában és a helyben szokásos módon is - közzé kell tenni úgy, hogy a hirdetmény kifüggesztése és az első közzététel a megszüntetés előtt legalább 6 hónappal, a továbbiak pedig kéthavonként történjenek.

E Korm. rendelet 20. §-ának (2) bekezdése szerint a lejárt használati idejű temetési helyek kiürítéséről a temető tulajdonosa (üzemeltetője) gondoskodik.

Ugyanezen szakasz (4) bekezdése értelmében, ha a lejárt használati idejű temetési helyen lévő holttestmaradványokat az elhunyt hozzátartozója máshol el kívánja temetni, erről a kiürítésre megjelölt időpontig kell gondoskodnia. Ennek hiányában a holttestmaradványokat (az urnákat) a kiürítésre megjelölt időpontot követő 6 hónap elteltével - az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatnak a temető fekvése szerint illetékes városi, fővárosi kerületi intézete jelenlétében - közös sírhelyben kell elhelyezni, illetve a hamvak az arra kijelölt helyen szétszórhatók.

E Korm. rendelet 21. §-ának (1) bekezdése alapján a sírjellel az rendelkezik, aki a temetési hellyel rendelkezik.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint, ha a rendelkezésre jogosult, illetőleg annak örököse a kiürítésre megjelölt időpontig a sírjel elszállításáról nem intézkedik, a megjelölt időpontot követő hat hónap elteltével a sírjelet a temető tulajdonosa értékesítheti.

A jogirodalom és a bírói gyakorlat álláspontja szerint *„az eltemetettő és a temetőfenntartó közötti jogviszony alapja az ún. sírhelyhasználati jog megszerzése, amely sajátos polgári jogi viszonyt keletkeztet. Erre a jogviszonyra nem alkalmazhatóak a vagyoni jogi intézmények szabályai. Sajátos személyiségvédelmi - kegyeleti - jellegű polgári jogi viszony.”* (Törő Károly: Személyiségvédelem a polgári jogban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979, 661. oldal; a Kúria jogelődjeként eljáró Legfelsőbb Bíróságnak a Bírósági Határozatok Tárában BH 2000.242. szám alatt és BH 1981.9. szám alatt közzétett eseti döntései.)

Kegyeleti szempontok kétségkívül azt indokolják, hogy a holttest lehetőleg az eredeti eltemetési helyén maradjon, azonban miután a temetők területe, befogadóképessége korlátozott, ezért egy sírhely fenntartásának időbeli határa van, s egy sírhelyet a rendelkezési jog lejátsága esetén a sírhelyhasználati díj újbóli megfizetésével lehet fenntartani.

Az ítéletábra álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a fentebb idézett jogszabályi rendelkezéseket helyesen értelmezve megalapozottan döntött akkor, amikor megállapította, hogy a perbeli temetési hely vonatkozásában a felperes rendelkezési joga 2000-ben megszűnt, s hogy a felperes a sírhelyhasználatot 2007. július 2. napjáig válthatta volna meg újra, ám ezt elmulasztotta.

Kétségtelen, hogy a perbeli sírhelyhasználati jog időtartamára és a 219. sírboltban nyugvók személyére vonatkozóan mindösszesen a II. rendű alperes által vezetett sírboltkönyv, mint okirati bizonyíték állt a bíróság rendelkezésére, azonban a Pp. 3. §-ának (3) bekezdésében és a Pp.164. §-ában rögzített peranyagszolgáltatási- és tárgyalási alapelvekből következően a felperes feladata volt, hogy a kereseti kérelmét álláspontja szerint megalapozó tényekre vonatkozó bizonyítékait felkutassa, összegyűjtse és a bíróság rendelkezésére bocsássa.

A felperes egyszerű előadására alapítottan - az alperes általi el-, illetve beismerést leszámítva - tényállást megállapítani nem lehet; a vitás tények tekintetében a bíróságnak bizonyítást kell elrendelnie, ha pedig valamelyik fél állítása bizonyítatlan marad, a bizonyítási teher (mint a bizonyítatlanság következménye) szabályait kell alkalmaznia.

Miután a felperes csupán állította, de **K.V.A-né Cs.K.J.** temetési igazolásának becsatolásán túlmenően (amely nem rögzíti, hogy meghalt felperesi hozzátartozó hol nyugszik) nem bizonyította, hogy a 219. számú sírboltba **először K.V.A-né Cs.K.J.** temették 1924. november 22. napján, s e temetési hely vonatkozásában a sírhelyhasználati jog ezt megelőzően 1923-ban került megváltásra, így az elsőfokú bíróság a Pp. 3. §-a (3) bekezdése második mondatának harmadik fordulatóban írottakat helyesen értelmezve e körben helytállóan vonta le azt a bizonyítatlanság következményét.

Az ítéletábra megjegyzezi, hogy a perökonómia elvéből következően a bíróságnak hivatalból kell ügyelnie arra, hogy a bizonyítás ne terjedjen ki az ügy eldöntése tekintetében érdektelen tényekre /Pp. 133. §-ának (2) bekezdése/, az a körbeni bizonyítás pedig, hogy a perbeli sírbolttal szomszédos kriptákat mikor építették, s azok milyen, a korszakhoz igazodó építészeti jegyeket vonultatnak fel, még csak a valószínűsítés szintjén sem alkalmas a perbeli sírhelyhasználati jog kezdődőpontjának megállapítására, így az elsőfokú bíróság jogszerűen döntött akkor is, amikor a felperes erre irányuló bizonyítási indítványát elutasította.

Az ítéletábra abban is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy bár a II. rendű alperes a perbeli sírbolt újraválthatóságával, majd a lejárat határidő eltelte után annak kiürítésével kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének nem a vonatkozó jogszabályoknak mindenben megfelelő módon tett eleget, azonban a perbeli esetben az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes a kriptára kihelyezett értesítőből saját maga által sem vitatottan is tudomást szerzett a sírhelyhasználati jog lejáratának tényéről (14. sorszámú jkv. 3. oldal 3. bekezdése; Hajdúböszörményi Városi Bírósághoz benyújtott 5.P.20.696/2009/5. számú beadvány), ily módon a tájékoztatás „elérte a célját”, azt azonban a felperesnek nem sikerült bizonyítania, hogy a perbeli sírhelyhasználati jog lejárat idejének tisztázása érdekében bármilyen lépést is tett volna, ekként az elsőfokú bíróság e vonatkozásban is helytállóan vonta le a bizonyítatlanság következményét.

Az elsőfokú bíróság a fentebb idézett jogszabályi rendelkezéseket szintén helyesen értelmezve megalapozottan döntött akkor is, amikor megállapította, hogy a II. rendű alperes a lejárt használati idejű 219. számú sírbolt kiürítése során sem sértette a felperes kegyeleti jogát.

„A személyiséget, személyiségi alanyi jogot érintő jogsértés megállapításához elegendő annak a bizonyítása, hogy a másik fél magatartása (tevékenysége, nyilatkozata) a jogosultnak a jog által védett személyiségi érdekkörébe történő behatolást jelent. (...) a kötelezett tartozik bizonyítani azt, hogy a felek közötti jogviszony tartalmánál vagy a törvény külön rendelkezésénél fogva jogosult volt a beavatkozásra.” (Törő Károly: i. m. 95. oldal)

Miután a perbeli sírbolt vonatkozásában a felperes sírhelyhasználati joga 2000-ben lejárt, s azt 2007. július 2. napjáig nem váltotta újra, így a felek között ily' módon megszűnt jogviszony tényére tekintettel a II. rendű alperes jogszerűen ürítette ki a lejárt használati idejű 219. számú temetési helyet, s a sírboltkönyv szerint abban nyugvó **K. A.K. A-né Sz. J., P.J-né K.R. és L.M-né K.M.** maradványait a felperes kegyeleti jogát nem sértő módon helyezte át a Nyugati Köztemető VI. parcellájának B. sorába.

Az ítélet tábla megjegyzi, hogy önmagában abból a tényből, hogy a II. rendű alperes munkatársai az exhumálást az ÁNTSZ engedélye alapján, ám az ÁNTSZ munkatársainak jelenléte nélkül végezték, még nem következik, hogy arra a felperes kegyeleti jogát sértő módon került sor, így az elsőfokú bíróságnak az e körbeni kegyeletsértés hiányát megállapító rendelkezései is helytállóak.

A 145/1999. (X. 1.) Korm. rendelet 21. §-ának (2) bekezdésében írott és fentebb idézett jogszabályi rendelkezésből következően azt a sírhely feletti rendelkezési jog jogosultja a kiürítésre megjelölt időpontig szállíthatja el, ám ha ezt elmulasztja, úgy a megjelölt időpontot követő hat hónap elteltével a sírjelet a temető tulajdonosa jogszerűen értékesítheti.

A II. rendű alperes alkalmazottja, **B. Z.** tanú vallomásában előadta, hogy a II. rendű alperes udvarán 6 hónapig őrizték azt a sírkövet, amelyet a sírboltról leszedtek, de senki nem jelentkezett érte. (20. sorszámú jkv. 5. oldal 7. oldal)

Miután a kegyeletsértés tényének a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a) pontjában rögzített bírósági megállapítása előfeltétele minden egyéb személyiségvédelemnek, s alapja a további jogkövetkezmények, így a felperes kereseti kérelmében megjelölt, a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének c) és d) pontjaiban foglaltak alkalmazásának is, s a felperes pusztán állította, de nem bizonyította, hogy az alperesek a 219. számú sírboltban nyugvó hozzátartozói vonatkozásában kegyeleti jogát megsértették, így az elsőfokú bíróság jogszerűen döntött akkor, amikor a felperes kegyeleti joga megsértésének megállapítására irányuló kereseti kérelmének az elutasítása okán a további jogkövetkezmények teljesíthetőségét - e körben a 219. számú sírboltban nyugvó, majd exhumált és más temetési helyre áthelyezett felperesi hozzátartozók újratemetésének lehetőségét és annak összesszerűségét - nem vizsgálta.

Az ítélet tábla mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta azzal, hogy a kereseti illeték összegét a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése értelmében leszállította.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. §-ának (1) bekezdése alapján polgári peres eljárásban az illeték alapja - ha törvény másként nem rendelkezik - az eljárás tárgyának az eljárás megindításakor fennálló értéke.

Ha a fél egy perben érvényesít nem vagyoni kártérítés iránti keresetet és a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a)-d) pontjaiban rögzített objektív szankciók bármelyikére (vagy mindegyikére) irányuló keresetet, úgy a perérték és az eljárási illetékalap tekintetében ezek az igények egységes keresetnek minősülnek (a Kúria jogelődjeként eljáró Legfelsőbb Bíróság EBH1999. 94. szám alatt és BH2001. 367. szám alatt publikált eseti döntései), és az egyes kereseti kérelmek tárgyában számított perérték és illetékalap Pp. 25. §-ának (3) bekezdése, illetőleg az Itv. 40. §-ának (1) bekezdése szerinti összeszámlítására nincs lehetőség. Ilyen esetekben, ha az érvényesített kártérítési igény tőkeösszege meghaladja a meg nem határozható perértéknél irányadó illetékalapot, úgy kizárólag ez a tőkeösszeg a pertárgy értéke, egyben az illeték alapja és ahhoz nem számítható hozzá az objektív szankciók iránti igényekre irányadó illetékalap.

Bár a felperes esetét utóbb módosította és a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének e) pontjában rögzített kártérítés helyett a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a), c) és d) pontjaiban írott objektív jogkövetkezmények alkalmazását kérte, az Itv. 41. §-ának (2) bekezdése és 39. §-ának (1) bekezdése értelmében e keresetmódosítás nem érinti az eljárási illeték alapját, amely helyesen 4.500.000.-, ekként az elsőfokú eljárási illeték összege az Itv. 42. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján 270.000.- Ft.

Az ítélet tábla a másodfokú eljárási költséget - amely a fellebbezési illetékből és az alpereseket képviselő ügyvédek munkadíjából áll - a fellebbezési illeték vonatkozásában az Itv. 39. §-ának (1) bekezdése és 46. §-ának (1) bekezdése alapján 360.000.- Ft-ban, míg az I. rendű alperest képviselő ügyvéd munkadíja vonatkozásában a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, ugyanezen szakasz (5) és (6) bekezdései alapján (az I. rendű alperesi képviselő által szerkesztett fellebbezési ellenkérelem munka- és időigényességére is figyelemmel) 60.000.- Ft-ban, a II. rendű alperesi képviselő vonatkozásában pedig a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, ugyanezen szakasz (5) és (6) bekezdései, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján - arra is figyelemmel, hogy a II. rendű alperesi képviselő fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő - 30.000.- Ft általános forgalmi adót is magában foglaló összegben állapította meg.

A bíróság a másodfokú eljárási költség viselése felől a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése és az Itv. 74. §-ának (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) 13. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (3) bekezdése alapján határozott és a sikertelenül fellebbező felperest kötelezte az alpereseket képviselő ügyvédek munkadíjának és a személyes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéknek a megfizetésére.

A teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul.

D e b r e c e n, 2012. november hó 5.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Bakó Pál s.k. bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő